

FINANSDEPARTEMENTET	
23. AUG. 2007	
Saksnr.	07/115-69
Arkivnr.	/

Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler:
Runar Todok

Kopi til

Vår dato
22.08.07

Vår referanse
2007/00045

Deres referanse

Regjeringens strategi for bærekraftig utvikling – Unios endelige høringsuttalelse

Unio viser til brev fra FIN av 20.06.07 hvor vi inviteres til å delta i høringen av utkastet til Norges strategi for bærekraftig utvikling. Vi tok kontakt med departementet og fikk en utsettelse av svarfristen til etter vårt første styremøte etter sommerferien, som var 21. august, mot at departementet mottok utkastet til uttalelse innen fristen. Vedlagt følger vår endelige uttalelse (denne). Teksten fra den foreløpige uttalelsen er ikke endret, men det er føyd til et nytt siste avsnitt under pkt 3, forskning, og to nye avsnitt (avsnitt 2 og 3) under pkt 4, utdanning.

1. Generelt

Unio vil stort sett konsentrere sine kommentarer til de områdene hvor vi mener strategiutkastet har mangler, men innledningsvis knytte noen overordnede kommentarer til tilnærming og innhold.

Rent generelt er vi av den oppfatningen at strategiutkastet representerer en meget god og nyttig samlet oversikt over de ulike delområder og policytiltak som må/kan sies å komme inn under betegnelsen "bærekraftig utvikling".

Unio mener at den forankringen av strategien det legges opp til i Finansdepartementet og omtale i det årlige nasjonalbudsjettet er helt avgjørende viktig for at den videre utvikling av strategien og implementering av policytiltak skal lykkes. Det samme gjelder etableringen av statssekretærutvalget for de enkelte fagdepartementers oppfølging, utviklingen og anvendelsen av indikatorsettet gjennom SSB og den fireårige syklusen for revidering av strategien det legges opp til. Disse grepene gir strategiutvikling og implementeringstiltak den nødvendige basis og nærhet til selve kjerneaktiviteten i enhver regjeringens arbeid: statsbudsjettet. Videre gir indikatorsettet regjeringen mulighet til (mer eller mindre) løpende å måle utviklingen på de kritiske parameterne.

2. Fagbevegelsens rolle

Vi finner det mest naturlig å innlede våre konkrete kommentarer med henvisning til kapittel 7, "Bred medvirkning og oppfølging" og den omtale som der gis av fagbevegelsens rolle i arbeidet for bærekraftig utvikling (heretter: BU), s.78.

2.1 Trepertssamarbeidet og den sosiale dialogen

Unio er enig i at fagbevegelsen har en viktig rolle i arbeidet med en BU. Vi har tatt til ordet for å gjøre klimapolitiske spørsmål til en del av den sosiale dialogen (som ETUC også går inn for) og trepartssamarbeidet mellom partene i arbeidslivet. Siden utfordringene ved klimaendringer er så store og berører absolutt alle, mener vi det er av stor betydning at de bredeste og mest effektive samarbeidsmekanismene i samfunns- og arbeidslivet tas i bruk.

Arbeidslivet må preges av trygghet for at tiltakene tar hensyn til verdiskapning og vedvarende sysselsetting samtidig som de effektivt bidra til minst å nå utslippsmålene. Arbeidslivets parter er de beste til å gi befolkningen den nødvendige tryggheten.

Prossesser mellom de ansatte og virksomhetene, og dermed fagforeningene og arbeidstakerorganisasjonene kan i noen grad bli utløst av de omstillinger som måtte komme i kraft av regjeringens strategi for BU og klimapolitikk. Omstillingene vil i noen tilfeller være tema i medbestemmelsesprosesser i kraft av blant annet arbeidsmiljølovens og tariffavtalenes regler. Gjeldende regler er imidlertid ikke dimensjonert for de utfordringene vi står overfor. Vi viser i den forbindelse for eksempel til at Sertifisering som miljøfyrtårn krever (Generelt bransjekrav § 1) at virksomhetene formulerer mål for ytre miljø som en del av HMS-arbeidet i bedriften. Dette kreves ikke etter aml. Kap. 3. Kravene til systematisk HMS-arbeid er begrenset til det indre miljøet. Hvis en ønsker miljøsertifisering og andre miljøtiltak med sterkere involvering av de ansatte i flere norske bedrifter, er det hensiktsmessig å revidere både lov- og avtaleverk slik at bedriftene i fellesskap også tar mer ansvar for det ytre miljøet.

Unio mener en ambisjon om en slik revisjon og forslaget om å gjøre klimapolitiske utfordringer til en del av trepartssamarbeidet bør skrives inn i strategiutkastets i "Bærekraftsutfordringene vil kreve omstillinger" under kapittel 5.6, "Den nordiske samfunnsmodellen".

Regjeringen bør også drøfte klimamålene i den sosiale dialogen. På virkemiddelsiden bør regjeringen bidra mer for eksempel ved å stimulere ytterligere til omlegging av forbruket i klimavennlig retning og sørge for at det går langt mer penger til energisparing i bygninger, produksjon og transport og til FoU for mer miljøvennlig teknologi og særlig forskning på ny, fornybar energi (mer om dette under).

2.2 Unios rolle

I strategiutkastet er kún en av de fire hovedorganisasjonene på arbeidstakersiden nevnt og omtalt, LO. Unio finner dette noe underlig. Det kan synes som departementet kún har fagbevegelse som organiserer ansatte i tradisjonelle produksjonsbedrifter i tankene. Vi vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at også Unio (og YS og Akademikerne) "driver en omfattende aktivitet rettet mot

det ytre og indre miljøet på arbeidsplassen" og at det ikke bare er "flere tusen LO-organiserte (som) gjennomgår hvert år kurs i Helse, miljø og sikkerhet". Videre er det mulig at "LO trolig er Norges viktigste aktør i arbeidet mot utestengelse fra arbeidslivet" (som er en av Regjeringens indikatorer for BU), men altså absolutt ikke den eneste.

Vi velger å tro at denne ensidige fokuseringen på kún én del av fagbevegelsen skyldes en forglemmelse eller hastverksarbeid fra departementets side, eventuelt det forhold at formalisering av samarbeid mot fagbevegelsen om BU og klimapolitiske spørsmål enda er i startfasen. Nettopp derfor vil Unio benytte denne anledningen til å foreslå at departementet og Regjeringen tar initiativ til å drøfte hvordan disse spørsmålene best mulig kan gjøres til gjenstand for diskusjon i den sosiale dialogen og trepartssamarbeidet mellom partene i arbeidslivet. Vi vil i dén sammenheng komme tilbake til den rollen vi mener det er naturlig arbeidstakerorganisasjonene kan spille.

3. Forskning

Det er en svakhet ved strategiutkastet at det ikke gis en utfyllende oversikt og omtale av den forskning som pågår på de ulike områdene som omhandles. Innledningsvis gis en kort orientering i kapittel 3.2 "Virkemidler i Regjeringens arbeid for BU", i avsnittet "Forskning og utvikling". Avsnittet er imidlertid ikke utfyllende og blottet for konkrete, nye initiativer.

På mange områder er det åpenbart nødvendig å styrke forskningen for å frambringe alternativer til miljøfiendtlig produksjon, atferd og forbruk. Det ville være nyttig å gi en oversikt over relevant forskning på BU og Regjeringens ambisjoner på dette området i et eget kapittel, slik det for eksempel er gjort i St.meld.nr.34 om "Norsk klimapolitikk". Gjennomgående i underkapitlene kalt "Nærmere om Regjeringens politikk" er det også vanskelig å identifisere pågående eller foreslåtte nye forskningsprosjekter.

I avsnittet "Høyere utdanning og forskning" under 6.6.1 "Nærmere om Regjeringens politikk" og kapittel 6.6, Bærekraftig økonomisk og sosial utvikling" sies det blant annet: "Et høyt utdanningsnivå i befolkningen er en forutsetning for en bærekraftig økonomisk utvikling i et moderne kunnskapssamfunn". Unio slutter seg til denne betraktningen.

Styrking av grunnforskningen framheves (s.70) som "en overordnet prioritering som skal bidra til økt kvalitet i norsk forskning". Unio kan imidlertid ikke se at denne prioriteringen er reflektert i regjeringens bevilgninger til forskning i budsjettene for 2006 og 2007. Videre påpekes det at "for å sikre høy kvalitet på norsk forskning i fremtiden er det også behov for å styrke rekrutteringen" (s.71). Heller ikke dette synes å bli omsatt i konkret politikk, da opptrappingsplanen for rekruttering til forskning er fraveket.

I kapittel 6.4.1 beskrives regjeringens politikk med hensyn til produksjon og forbruk av energi innledningsvis med at:

"Regjeringen vil sikre at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon, og ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi. Satsing på fangst og deponering av CO2, energieffektivisering, fornybar varme og fornybar elektrisitet er sentrale elementer i denne politikken".

Unio antar at henvisningen til "satsingen på (...) fornybar varme og fornybar elektrisitet" også omfatter forskning på ny, fornybar energi.

I kapitlet omtales tiltak i forhold til vannkraft, tilskuddsordninger for vindkraft, for å forbedre fangst og lagring av CO₂, reduksjon av utslipp fra petroleumsproduksjon og styrking av energieffektivisering. Imidlertid står det absolutt ingenting om pågående og foreslåtte forskningsprosjekter for utvikling av ny, fornybar energi. Vi forutsetter da at tilskuddsordninger for fornybar elektrisitet (som f.eks. til vindkraftanlegg på land) ikke innbefatter rene forskningsprosjekter, men tilskudd som kommer inn under Enovas portefølje, som Energifondet for å styrke utviklingen av fornybar energi og det nye Grunnfondet for energieffektivisering og fornybar energi.

Sistnevnte fond styrkes suksessivt fra dagens nivå på 10 mrd kroner til 20 mrd i 2009 (og 30 mrd innen 2012, som varslet i klimameldingen). Dette innebærer en svært positiv satsing på energieffektivisering. Imidlertid er strategiutkastet fritt for forslag til forskning på ny, fornybar energi og noen tallfesting av satsing på dette. Unio finner dette påfallende, ikke minst fordi heller ikke den satsingen på slik forskning som beskrives i klimameldingen står i noe rimelig forhold til opptrappingen i selve energieffektiviseringstiltakene. Forskning på ny, fornybar energi tilsvarer 7 Nkr pr nordmann, mens for eksempel slik forskningsinnsats tilsvarer over 20 Nkr pr svenske og danske. Den norske satsingen på dette området står følgelig ikke i noe rimelig forhold til våre nabolands satsing og Regjeringens uttrykte ambisjoner, jfr:

- ”Det er også vesentlig å styrke relevant forskning for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag både for forvaltning, forbrukere og næringsliv”, strategiutkastet, s.12.
- Økt ambisjonsnivå for fornybar energi og ..., strategiutkastet s.46

For ordens skyld vil vi påpeke at det forsterkede satsing på forskning på ny, fornybar energi som må finne sted hvis Regjeringens skal make å nå sine politiske målsettinger, ikke må gå på bekostning av bevilgningene til FoU generelt, jfr Unios tidligere framsatt kritikk av mangelfull norsk FoU-satsing.

4. Utdanning

Unio slutter seg til de betraktninger og stiller seg bak de mange initiativer som er beskrevet under kapittel 7.6, Utdanning for bærekraftig utvikling. De ulike nettstedene er særlig viktige for at elever kan få oppdatert informasjon om utviklingen innen området BU. Det er av samme grunn viktig at også lærerne har et aktivt forhold til nettstedene og at bruk av disse er innarbeidet i læreplanene.

Det er svært beklagelig at Tusenårsålet om grunnskoleutdanning til alle barn ikke vil nås. Dette refereres i strategiutkastet, men det gis ingen antydninger om tiltak eller endret innretning av pågående aktivitet for å komme nærmere en måloppnåelse.

Det hevdes videre i strategiutkastet at de fattige landene selv har hovedansvar for syv av de åtte Tusenårsmålene. Dette må ikke åpne opp for at verdenssamfunnet fraskriver seg ansvar for å yte de pengene som er lovet og er nødvendig, for eksempel for å gi alle barn rett til en god offentlig utdanning. Det siste innebærer blant annet kvalifiserte lærere med levelige arbeidsvilkår og lønn, skolemateriell, sanitære forhold og trygge skoleveier.

I samme kapittel gis det informasjon om opprettelsen av Senter for utvikling og miljø (SUM) ved Universitetet i Oslo. SUM er et resultat av anbefalinger i Brundtlandkommisjonen om BU som kom i 1987, og har BU som kjerneområde for sin undervisning. Det kunne i denne sammenheng også vært nevnt at Senter for klimaforskning (CICERO) ved UiO var det andre av de to senterne som ble grunnlagt av den norske regjeringen som en følge av Brundtlandrapportens anbefalinger (i 1990).

5. Øvrige merknader

I avsnittet "Nærmere om målene i norsk klimapolitikk", s. 47/48, under **kapittel 6.2, Klima, ozonlaget og langtransporterte luftforurensinger**, påstås det at det norske, politiske målet om utslippskutt tilsvarende 30 pst. Av Norges utslipp i 1990 innen 2020 er "betydelig mer ambisiøst enn det EU har annonsert som sitt mål".

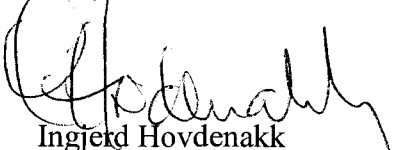
Dette søkes begrunnet med at EU på grunn av sitt fokus på 1990 som referanseår for klimautslipp har "lett for å miste av syne at EU allerede har akseptert et kutt på rundt 8 pst. fra 1990 og fram til Kyotoperioden og nå har utslipp nesten på nivå med sin Kyoto-forpliktelse".

Unio har vanskeligheter med å se at dette representerer noen begrunnelse. 1990 er referanseåret for utslippskutt for alle underskrivere av Kyoto-protokollen, inklusive Norge. Påstanden om at EU skal ha "mistet av syne" at unionen har akseptert et kutt på rundt 8 %, framstår derfor mer som en meningsytring.

EUs forpliktelse er 20 % kutt i klimagassene innen 2020, med opsjon på ytterligere 10 % hvis det oppnås en internasjonal avtale om dette. For en organisasjon med 27 medlemsland, kan dette vanskelig sies å være mindre ambisiøst enn for landet Norge alene, særlig ikke siden EU også har vedtatt å kutte energiforbruket med 20 % innen år 2020 og at 20 % av energibruken innen samme år skal komme fra fornybare energikilder.

Vennlig hilsen

Unio

Ingjerd Hovdenakk
Sekretariatsjef

Runar Todok
Informasjonssjef